

Otvorenost lokalnih samouprava u regionu i BiH

ZaštoNe?

ActionSEE

Ovaj projekat je sufinansiran od strane Evropske unije.
Predlog praktične politike je urađen uz pomoć Evropske unije.
Sadržaj je isključivo odgovornost ActionSEE mreže i ni na koji način ne
odražava stavove Evropske unije.

Autor/ ica: Selma Aščerić i Liljana Pecova Ilievska

Otvorenost lokalnih samouprava u regionu i BiH

PREPORUKE ZA UNAPRJEĐENJE STANJA

STAVOVI IZNIJETI U DOKUMENTU PREDSTAVLJAJU STAVOVE
AUTORA I NE ODRAŽAVAJU NUŽNO MIŠLJENJE DONATORA.

THE VIEWS EXPRESSED IN THIS DOCUMENT ARE AUTHORS' AND
DO NOT NECESSARILY REFLECT THE VIEWS OF THE DONOR.

Sarajevo, August 2018.

UVOD

UG „Zašto ne“ je, u saradnji sa partnerima iz regionalne mreže "ActionSEE", pripremio prijedlog praktične politike, u kom je analiziran nivo transparentnosti, otvorenosti i odgovornosti jedinica lokalne samouprave u regionu Zapadnog Balkana.

Prijedlog je rezultat opsežnog istraživanja, baziranog na metodologiji, koje su članice mreže ActionSEE sprovele u prethodnih nekoliko mjeseci u svim državama Zapadnog Balkana. Cilj istraživanja je da pruži temeljan pregled stanja u gore navedenim oblastima, doprinese kvalitetu reforme rada javne uprave, utiče na jačanje principa dobre uprave i pomogne institucijama da ih efikasnije primjene u svom radu. Smatramo da su to ciljevi koje dijelimo sa samim institucijama koje su obuhvaćene istraživanjem.

Prijedlog praktične politike, sa pratećim analizama, drugi je po redu ovakav dokument. Članice mreže su i prošle godine, nakon sprovedenog istraživanja, izradile preporuke za unaprjeđenje otvorenosti institucija.

Na osnovu rezultata istraživanja koje je sprovedeno 2016. godine, izrađene su politike koje pružaju pregled stanja u institucijama BiH i regiona, uključujući uočene nedostatke i dobre prakse u ovoj oblasti. Na temelju tih analiza, prošle godine su izrađene i preporuke i „mape puta“ za unaprjeđenje specifičnih područja koja su pokrivena istraživanjem.

Članice mreže ActionSEE su nakon toga, zasnivajući svoj rad na saznanjima i rezultatima prošlogodišnjeg monitoringa, pristupile unaprjeđenju i prilagođavanju metodologije istraživanja i njenih indikatora, a u nadi da će nove informacije koje su prikupljene doprinijeti kvalitetnijim rezultatima projekta. Cilj korištenja novih i poboljšanih indikatora je dodavanje novih dimenzija istraživanju i efikasniji doprinos unaprjeđenju otvorenosti institucija regiona.

Posjedujući iza sebe znanje, konkretne rezultate i analize regionalne otvorenosti, te vjerujući da će jedinice lokalne samouprave, vođene jednostavno predstavljenim koracima za unaprjeđenje stanja u navedenim oblastima, raditi na poboljšanju iste, odlučili smo zagovarati viši nivo otvorenosti institucija vlasti u regionu.

Tako je ovogodišnje istraživanje obogaćeno indikatorima kojima se zagovara viši standard proaktivne transparentnosti.

Politika otvorenosti mora biti politika svih jedinica lokalne samouprave u regionu, mora biti definisana kao i ostale važne politike i ne smije biti plod trenutne odluke ili trenutnog raspoloženja aktuelne općinske ili gradske administracije. Svaka zemlja regiona ima svoje specifične, političke uslove u kojima razvija i svoju otvorenost, ali se može primijetiti značajan prostor za zajedničko regionalno djelovanje na unaprjeđenju stanja.

OTVORENOST JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE U REGIONU

Analizom brojnih indikatora u drugoj godini provođenja mjerenja utvrđena je značajna razlika u odnosu na prošlogodišnje rezultate. Naime, Albanija je imala nivo otvorenosti od samo 12% u regiji 2016. godine, a u 2017-oj mjerjenjem je utvrđeno 28% što dokazuje ogroman rad lokalnih samouprava u Albaniji u prethodnom periodu. Sve ostale zemlje regije su zabilježile pad u odnosu na prethodno mjerenje. To može biti objašnjeno uvođenjem novih indikatora jer vjerujemo u više zahtjevan pristup istraživanju i napredniji nivo podsticanja lokalnih samouprava da ispune indikatore.

Regionalni nivo otvorenosti lokalnih samouprava u ovoj godini iznosi 31%. Imajući u vidu da su općine ključne institucije koje pružaju usluge građanima, od iznimne je važnosti da se progresivno radi na lokalnom nivou. Politika otvorenosti mora biti politika svih općina i mora pronaći svoje mjesto i među značajnim državnim politikama. Krajnje je vrijeme da se počne rješavati ovo pitanje. Pad u nivou otvorenosti utiče na nivo učešća građana u kreiranju lokalnih politika i na mogućnost da se preoblikuje i utiče na odluke koje donose lokalne samouprave.

Jedno je reći da su novi indikatori učinili istraživanje više zahtjevnim ali sa druge strane nisu primjećena nikakva poboljšanja u smislu najvažnije uloge u društvu koju igraju. Regionalni nivo pristupačnosti pokazuje da još uvijek nisu dostupni izvještaji o javnim raspravama na web stranicama, niti da izvještaji sa javnih konsultacija sadrže pismena objašnjenja i pružene odgovore, niti su objavljene informacije o tome kojim informacijama je dozvoljen besplatan pristup (zahtjev o slobodi pristupa informacijama). Uz tako nizak nivo pristupačnosti lokalne samouprave u regiji ne omogućavaju građanima da budu dobro informisani i da koriste pravo da učestvuju u debatama o pitanjima od interesa za lokalnu zajednicu.

U oblasti strateškog upravljanja i nivoa učinkovitosti u regiji, koji nije na zadovoljavajućem nivou, samo 48% u 2017., Albanija i BiH su pokazale najveći napredak, Albania sa 20% 2016. i iznenađujućih 63% u 2017. Specifičnost regije može se vidjeti u tome da lokalne samouprave nemaju indikatore performansi u razvoju godišnjih programa rada i programa za Opštinska vijeća. Rezultati nisu u skladu sa odlučnošću lokalne samouprave da rade strateški ako ih ne prate ispunjeni indikatori. Takvi strateški pristupi, samo zapisani na papiru, mogu se shvatiti kao ispunjavanje zakonske obaveze da se razviju godišnji planovi rada i plan u kojem su napisano postavljeni ciljevi (Razvojna strategija).

Da bi se obezbijedio viši nivo učinkovitosti u ovo se mora implementirati proces razvoja akcionih planova za implementaciju Razvojne strategije u kojoj će biti naveden vremenski okvir, preraspodjela budžeta i nadležne organe za implementaciju. Godišnji budžet je tipično ključni instrument kojim lokalna samouprava pretvara svoje politike u akcioni plan. Iz tog razloga budžet ne samo da treba biti dostupan javnosti; on treba da bude dostupan na način da javnost razumije ciljeve i način ispunjavanja ciljeva.

Umjesto očekivanog napretka u oblasti integriteta institucije vlasti jedinica lokalne samouprave u regiji su pokazale čak i gore rezultate u poređenju sa prošlom godinom. Veliki pad u nivou integriteta se smatra uzrokovanim izostankom predviđanja nekoliko pitanja od kojih je jedno održavanje obuka/radionica ili nekih drugih edukativnih aktivnosti za svoje dužnosnike o temama kao što je sukob interesa/prevencija korupcije/zviždači u slučajevima uočenih neregularnosti. Takođe, jedan od razloga za zabrinutost je i nedostatak dostupnog online kanala za komunikaciju preko web stranice putem kojeg građani mogu izraziti nezadovoljstvo, iznositi žalbe i apele.

Ovo nije samo pokazatelj niskih mogućnosti za ostvarivanje komunikacije već nedostatak potencijala za transformaciju postojećih odnosa između jedinica lokalne samouprave i građana čime bin se poboljšala transparentnost i odgovornost. Ipak, transparentnost je nešto o čemu se dodatno može raspravljati, naročito u smislu implementacije aktivnosti za koje je potreban neki vid tehničke podrške kao što je prenos sjednica Opštinskog vijeća uživo putem videa ili video/audio zapisi sa sjednica koji bi bili dostupni jednu godinu na web stranici.

Ono što je najvažnije je da Budžet za građana nije objavljen na web stranicama, a on se odnosi na troškove i transparentan i razumljiv prikaz distribucije budžetskih sredstava. Neophodno je da jedinice lokalne samouprave izdaju takve izvještaje. Oni moraju da imaju kapacitete za redovnu izradu takvih izvještaja, a izrada Budžeta za građane od strane vlasti je takođe u funkciji institucionaliziranja zalaganja vlasti da se njene politike prezentiraju na način koji je dostupan javnosti.

U smislu javne potrošnje, neophodno je imati debate i nacрте budžeta prije njegovog predlaganja Vijeću dovoljno unaprijed da bi on bio propisno revidiran. Iz tog razloga mi smo tražili tri mjeseca prije početka fiskalne godine kao indikator koji jedinice lokalne samouprave moraju ispunjavati, pri čemu se pokazalo da to nije implementirano. Rok za dostavljanja varira među državama ali svi se slažu da poziv za učestvovanje u raspravi o budžetu mora biti javno objavljen unaprijed na službenim web stranicama jedinica lokalne samouprave.

Jedna zanimljiva osobitost koja se može ovdje uočiti, a to je da se na neke stvari ne gleda kao na dio principa transparentnosti već kao zakonska obaveza. Naime, ako ne postoji zakonska obaveza da je potrebno objaviti kvartalni/polugodišnji izvještaj o radu Opštinskog vijeća, tada se ne provodi nikakva analiza rada. Takođe, informacije o imenima, pozicijama i kontaktima državnih službenika, objavljene na službenim web stranicama, dio su poboljšanja situacije koja se može uočiti u nekim zemljama ali to i dalje nije dovoljno da bismo rekli da je transparentnost na snazi.

Nedostatak strateškog pristupa otvorenosti je i dalje prisutan u kontekstu formata informacija objavljenih na web stranicama u **tzv. open data formatu**¹. U velikom broju slučajeva još uvijek ne postoji izražavanje otvorenosti i transparentnosti u relevantnim dokumentima (strategijama, procedurama i politikama). Nedostatak internih politika i nastojanja da se radi na poboljšanjima u ovim oblastima se jasno odražava u nedostatku pružanja informacija o udjelu koji u javnim preduzećima imaju opštine.

Preporuka da se strateški dokumenti i akcioni planovi bave razvojem otvorenosti mora biti usvojena. Unutar zemalja neophodno je planirati razvoj ali takođe i osigurati jednoobraznost otvorenosti jedinica lokalne samouprave.

OTVORENOST JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE U BiH

Općinske i gradske vlasti u Bosni i Hercegovini ispunjavaju 27% indikatora otvorenosti, prema analiziranim principima transparentnosti, pristupačnosti, integriteta i učinkovitosti, koje zajedno daju ukupan pregled otvorenosti jedinica lokalne samouprave. U odnosu na zemlje regiona BiH se nalazi na trećem mjestu. Najbolji rezultat ima Crna Gora sa 48% zadovoljenih indikatora otvorenosti.

Monitoring otvorenosti općina i gradova u BiH, koji je obuhvatio 36 jedinica lokalne samouprave, pokazao je nekoliko "kritičnih tačaka", odnosno nekoliko ključnih prepreka kada su otvorenost i transparentnost rada jedinica lokalne samouprave u BiH upitanju.

Zatvorenost bilježimo na više polja: od neadekvatnog sprovođenja Zakona o slobodnom pristupu informacijama, preko planiranja i uvida u trošenje javnih sredstava, do korištenja neadekvatnih i zastarjelih načina komunikacije. Velika većina općina ne ažurira svoje zvanične web stranice, neke općine čak ni nemaju zvaničnu web stranicu. Također, općine ili nemaju mjesečne biltene o svom radu i aktuelnim dešavanjima u općinama, ili oni ne izlaze redovno.

^[1] Otvoreni podaci su podaci strukturirani u računarski razumljivom formatu, kojim se daje mogućnost slobodnog i ponovnog korišćenja.

Javnost i transparentnost procesa donošenja odluka općinskih i gradskih vijeća, koje se tiču prava i interesa građana/ki, nije na zadovoljavajućem nivou. Nedostatak u davanju potrebnih informacija građanima/kama nije nadoknađen ni prisustvom općinskih i gradskih administracija na društvenim mrežama, jer ne postoji praksa općina da na ovaj način komuniciraju sa građanima/kama. Također, na zvaničnim web stranicama općina/gradova ili ne postoje tzv. rubrike "najčešće postavljena pitanja" ili se na postavljena pitanja građana/ki ne odgovara pravovremeno.

Značajno pitanje funkcionisanja općinskih i gradskih vlasti, ali i njihove otvorenosti prema građanima, jeste kreiranje jasnih indikatora uspjeha politika jedinica lokalne samouprave, koji će biti dostupni građanima/kama.

Nije posvećena dovoljna pažnja ni uspostavljanju jedinstvenog metoda po kojem bi općinske i gradske vlasti izvještavale više instance vlasti i građane/ke o svom radu na godišnjem nivou. Sve navedeno se negativno odražava na informisanje građana/ki o učincima i efektima rada općinskih i gradskih vlasti.

Najviše zadovoljenih indikatora, prema navedenim principima, imala je Općina Stari grad Sarajevo i grad Prijedor. Najmanje indikatora zadovoljava Općina Osmaci.

Princip pristupačnosti u jedinicama lokalne samouprave BiH u 2017. godini zadovoljen je sa svega 10% postavljenih indikatora.

U pogledu provođenja javnih konsultacija, rezultat je znatno lošiji u odnosu na prethodnu godinu. Ostvareni rezultat je svega 9% ispunjenih indikatora, gdje bilježimo pad od čak 30% u odnosu na prošlu godinu. Općine i gradovi ne objavljuju pozive za javne konsultacije/rasprave. Planovi i raspored javnih rasprava nisu dostupni na zvaničnim web stranicama jedinica lokalne samouprave kao ni izvještaji o provedenim javnim raspravama.

U pogledu interakcije sa građanima, i kada je upitanju sloboda pristupa informacijama, jedinice lokalne samouprave imaju lošiji rezultat za oko 20% u odnosu na 2016. godinu. Općine i gradovi nisu u zadovoljavajućoj mjeri aktivni na društvenim mrežama, u većini općinskih i gradskih administracija ne postoji fiksno određeno vrijeme za održavanje konsultacija sa građanima/kama, a zvanične web stranice nemaju posebnu sekciju za najčešće postavljena pitanja.

Neki vid interakcije sa građanima prisutan je u svega 12% jedinica lokalne samouprave, a najlošije je ocijenjen pristup informacijama, sa svega 9% ispunjenih indikatora. Po pitanju pristupa informacijama, veoma često je prisutna situacija da nije ni naznačena osoba zadužena za rješavanje zahtjeva za pristup informacijama, a vodič za pristup informacijama dostupan je na svega 8% zvaničnih web stranica općina i gradova.

Ovakav rezultat upućuje na to da postoji tendencija opadanja pristupačnosti jedinica lokalne samouprave u odnosu prema građanima/kama.

Nedovoljno se provode javne konsultacije, zvanične web stranice općina i gradova se ne ažuriraju redovno, i građanima/kama na istim nisu dostupne sve potrebne informacije.

Prema ovom principu, najbolje je rangirana Općina Stari grad Sarajevo, a najlošije su Općine: Berkovići, Bosanska Kostajnica, Istočni Mostar, Krupa na Uni, Čelić, Doboj Jug i Šekovići. Prema ovom principu, najbolje rangirani grad je Banja Luka, a najlošiji je grad Neum.

Svega 3% jedinica lokalne samouprave objavljuje pozive za javne konsultacije na svojim zvaničnim web stranicama. Davanje odgovora na najčešće postavljena pitanja praktikuje tek 12% jedinica lokalne samouprave nad kojim je sproveden monitoring.

Kao jedan od problema se javlja i nepoštovanje principa da se podaci objavljuju u open data formatima, koji bi informacije učinile dostupnijim i lakše pretraživim.

Jedinice lokalne samouprave moraju dosljedno provoditi svoju zakonsku obavezu kada je u pitanju provođenje javnih rasprava.

Jedinice lokalne samouprave u BiH trebaju uspostaviti adekvatnije i učinkovitije mehanizme pristupačnosti.

Kada je u pitanju primjena Zakona o slobodi pristupa informacijama, potrebno je uspostavljanje nadzora nad provođenjem ovog Zakona, uključujući i formiranje nezavisnih tijela čije bi odluke bile obavezujuće.

Potrebno je da na svim zvaničnim web stranicama općina i gradova bude naznačena osoba koja je zadužena za rješavanje zahtjeva za pristup informacijama. Na zvaničnim web stranicama treba biti dostupan i ažurirani vodič za pristup informacijama, kao i sve informacije za koje je pristup odobren.

Pored klasičnih kanala komunikacije, jedinice lokalne samouprave moraju koristiti i savremenije načine komunikacije sa građanima/kama, odnosno online komunikaciju, e-konsultacije, Facebook, Twitter i sl.

Svaka općina/grad treba imati svoju zvaničnu web stranicu koja se redovno ažurira.

Princip učinkovitosti u jedinicama lokalne samouprave BiH zadovoljen je sa 69% ispunjenih indikatora, i kada je ovaj princip upitanju jedinice lokalne samouprave ostvarile su određeni progres u odnosu na 2016. godinu

Monitoring i evaluacija rada provodi se u 66% analiziranih lokalnih administracija.

Zakonom uspostavljena procedura redovnog godišnjeg izvještavanja općinskih/gradskih vijeća (od strane načelnika/gradonačelnika) u 2017. godini ispoštovana je u svim jedinicama lokalne samouprave koje su bili obuhvaćeni istraživanjem. Strateško planiranje na nivou lokalne samouprave u BiH zadovoljavajuće je u većini općina i gradova.

Od ispitanih općina i gradova, razvojne strategije za 2017. godinu imalo je 66% jedinica lokalne samouprave. I dalje je zabrinjavajuća činjenica da oko 34% jedinica lokalne samouprave ne usvaja razvojne strategije.

Također, zabrinjava i podatak da svega oko 10% jedinica lokalne samouprave koriste indikatore učinka pri izradi svojih godišnjih programa rada. Prema principu učinkovitosti najbolji rezultat su imali Općine Ilijaš i Grad Prijedor, a najlošiji rezultat prema ovom principu imale su općine Jezero, Krupa na Uni, Osmaci i Neum.

Administrativne službe jedinica lokalne samouprave trebale bi biti efikasnije i u službi građana, uz što manje troškova, a rad lokalnih samouprava treba biti zasnovan na transparentnim i otvorenim procedurama.

Izveštaji i evaluacije rada trebaju biti dostupnim građanima/kama za posljednje tri godine, uz mogućnost pretraživanja i upoređivanja u odnosu na prethodne godine. Izradu svojih godišnjih programa rada općine i gradovi trebali bi izrađivati u skladu sa indikatorima učinka. Strategije razvoja trebale bi biti pripremljene i usvojene u svim općinama i gradovima, a akcioni planovi implementirani.

Kada je u pitanju integritet, jedinice lokalne samouprave BiH zadovoljavaju skromnih 15% postavljenih indikatora. Jedinice lokalne samouprave nemaju dovoljno razvijene mehanizame za podizanje svijesti o važnosti prevencije i sprečavanja sukoba interesa u gradskim i općinskim administracijama. Neki vid antikorupcijske politike ima svega 17% jedinica lokalne samouprave (koje su bile obuhvaćene istraživanjem i odgovorile na upitnik).

Ne postoje upute, niti adekvatni vodiči za građane/ke o podnošenju žalbi na rad službenika/ca, a online komunikacija jedinica lokalne samouprave sa građanima/kama putem koje isti mogu izraziti zabrinutost, ili podnijeti žalbu na rad državnih službenika zastupljena je u svega 13% jedinica lokalne samouprave. Također, sami službenici/ce u općinama i gradovima ne educiraju se dovoljno po pitanju prevencije i sprečavanja sukoba interesa.

Općine i gradovi trebaju kontinuirano organizovati i/ili učestvovati u treninzima, obukama ili radionicama koje obrađuju antikorupcijske teme poput konflikta interesa/prevencije korupcije/zaštite zviždača. Na web stranicama općina i gradova trebaju postojati direktni online kanali za komunikaciju, putem kojih građani mogu izraziti zabrinutost ili podnijeti žalbu na rad državnih službenika.

Kada je u pitanju princip transparentnosti, jedinice lokalne samouprave BiH zadovoljile su 28% postavljenih indikatora. Jedinice lokalne samouprave nisu dovoljno transparentne po pitanju svojih budžeta, organizacionih informacija, te postupaka javnih nabavki. Budžetska transparentnost lokalne samouprave u BiH zadovoljava 28% postavljenih indikatora.

Svega 36% općina i gradova u 2017. godini provelo je neki vid javnih konsultacije po pitanju nacрта budžeta za tu godinu, a Budžet za građane ima svega nekoliko jedinica lokalne samouprave.

Građani/ke nemaju priliku da analiziraju budžet kroz narativna i grafička objašnjenja, koja bi trebalo da su im dostupna kroz dokumente „Budžet za građane“ ili slične forme kojima se budžetski dokumenti predstavljaju na jednostavan i lako razumljiv način.

Samo 8% općina i gradova imaju objavljene određene podatke o imenima državnih službenika. Organizacione informacije, informacije o održanim sjednicama, te donesenim odlukama općinskih/gradskih vijeća trebale bi biti transparentnije i detaljnije.

Godišnji programi rada općinskih i gradskih administracija dostupni su javnosti tek u 5% jedinica lokalne samouprave, a poslovnike o radu općinskih/gradskih vijeća na svojim web stranicama ima oko 50% jedinica lokalne samouprave.

Kada je upitanju princip transparentnosti, ubjedljivo najbolji rezultat imala je Općina Stari Grad Sarajevo, sa 75% zadovoljenih indikatora. Najbolje rangirani grad, prema principu transparentnosti, je grad Prijedor sa 46% zadovoljenih indikatora.

Najlošije rangirana po pitanju sveukupne transparentnosti je Općina Istočni Mostar, jer nema zvanični website.

Određene podatke vezane za procedure javnih nabavki (planovi javnih nabavki, pozivi, odluke) objavljuje tek 27% općina i gradova. Na zvaničnim stranicama jedinica lokalne samouprave ne objavljuju se ugovori koji su zaključeni sa najpovoljnijim ponuđačima, i svega 5% jedinica lokalne samouprave ima djelimično objavljene ugovore na svojim zvaničnim web stranicama.

Iako bi svi dokumenti, prema međunarodnim standardima, trebali biti u open data formatu, tek 10% jedinica lokalne samouprave ima dostupne podatke u ovom formatu na svojim zvaničnim web stranicama.

Transparentnost, otvorenost i odgovornost u dobrom upravljanju predstavljaju osnovne preduslove kvalitetne lokalne samouprave i ne smiju biti tretirani kao „poklon“ građanima/kama.

Informacije o unutrašnjoj organizaciji gradskih i općinskih administracija, odnosno kontakt informacije kao i imena službenika/ca trebaju biti dostupne na zvaničnim web stranicama jedinica lokalne samouprave.

Posebnu pažnju treba posvetiti finansijskoj transparentnosti, s obzirom na to da općinske i gradske administracije nemaju ujednačenu praksu, niti kontinuirano objavljuju informacije i dokumente koje se tiču finansija. Potrebno je uspostaviti dosljednu praksu objavljivanja budžeta i izvještaja o izvršenju budžeta, poštujući principe proaktivne transparentnosti.

Potrebno je uvesti praksu objavljivanja „Budžeta za građane“ i osigurati obaveznu primjenu principa objavljivanja podataka u open data formatu.

Potrebno je učiniti dostupnim podatke koji se odnose na provedbu postupaka javnih nabavki (planovi javnih nabavki, pozivi, odluke, ugovori), primjenjujući principe proaktivne transparentnosti.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Otvorenost je ključni uslov demokratije jer omogućava građanima/kama da dobiju informacije i znanje potrebno za ravnopravno učestvovanje u političkom životu, efektivno donošenje odluka i držanje institucija odgovornim za politike koje sprovode.

Institucije diljem svijeta preduzimaju konkretne akcije u cilju povećanja svoje transparentnosti i odgovornosti prema građanima. Kako bismo ustanovili u kojoj mjeri građani/ke Zapadnog Balkana dobijaju pravovremene i razumljive informacije od svojih institucija, razvijen je Regionalni indeks otvorenosti jedinica lokalne samouprave.

Regionalni indeks otvorenosti mjeri stepen do kojeg su institucije zemalja Zapadnog Balkana otvorene prema građanima i društvu, na osnovu četiri principa: (1) transparentnost (2) pristupačnost (3) integritet i (4) učinkovitost.

Princip transparentnosti podrazumijeva da su organizacione informacije, budžet i postupci javnih nabavki javno dostupni i objavljeni. Pristupačnost se odnosi na obezbjeđivanje i poštovanje procedura za slobodan pristup informacijama, te poboljšanje dostupnosti informacija kroz mehanizam javnih rasprava i jačanja interakcije sa građanima/kama. Integritet obuhvata mehanizme za prevenciju korupcije, sprovođenje etičkih kodeksa i regulaciju lobiranja. Posljednji princip, učinkovitost, tiče se monitoringa i evaluacije politika koje sprovode institucije.

Sa druge strane oblast pristupačnosti je zabilježila pad ispunjenosti indikatora sa 48% na čak 34%, što je definitivno utjecalo i na ukupni ovogodišnji rezultat. Za razliku od prošlogodišnjeg istraživanja, kada je na web stranici PSBiH bilo naznačeno ime osobe odgovorne za rješavanje zahtjeva za slobodni pristup informacijama, u ovogodišnjem istraživanju ovaj indikator je ocijenjen negativnom ocjenom jer se ime osobe više ne nalazi na zvaničnoj stranici PSBiH, iako je to zakonska obaveza.

Vodeći se međunarodnim standardima² i preporukama i primjerima dobre prakse, ovi principi su dalje razrađeni kroz posebne kvantitativne i kvalitativne indikatore koji se ocjenjuju na osnovu dostupnosti informacija na zvaničnim internet stranicama institucija, kvaliteta pravnog okvira za pojedinačna pitanja, upitnika koji su proslijeđeni institucijama, te drugih izvora javnog informisanja.

Mjerenje je sprovedeno u periodu od decembra 2017. do kraja marta 2018. godine. Kroz oko 80 indikatora po instituciji mjerili smo i analizirali otvorenost 144 jedinica lokalne samouprave u BiH i regionu. Standardna greška cjelokupnog indeksa otvorenosti iznosi +/- 3%.

Na osnovu rezultata istraživanja, razvijen je predstavljeni set preporuka i smjernica koje su namijenjene institucijama.

ACTION SEE je mreža organizacija civilnog društva koje zajedno rade na promovisanju i obezbjeđivanju transparentnosti i odgovornosti institucija u jugoistočnoj Evropi, povećanju potencijala za građanski aktivizam i participaciju, promovisanju i zaštiti ljudskih prava na internetu kao i na izgradnji kapaciteta za upotrebu novih tehnologija.

UDRUŽENJE GRAĐANA "ZAŠTO NE"

Adresa Džemala Bijedića 309, 71 000 Sarajevo, BiH
tel/fax +387 (0) 33 618 461
e-mail info[at]zastone.ba
website www.zastone.ba

^[2] Analizirani su standardi i preporuke brojnih međunarodnih institucija, kao što su: Access Info Europe, EU, OECD, OGP, SIGMA, World Bank itd.